

Küresel Finansal Kriz Esnasında Geliştirilen Bankacılık Düzenlemelerinden Basel III Kriterlerinin Kapsamı Ve Uygulama Süreci

İlhan ŞAHİN*

ÖZET

Lehman Brothers'ın Eylül 2008'de iflası sonrasında G20 ülkelerinin küresel finansal istikrarı yeniden oluşturma ve sistemdeki dengesizlikleri gidermek amacıyla başlattıkları çabaların sonuçları, Basel III olarak isimlendirilen yeni bankacılık kriterlerinin hazırlanmasıyla vermiştir.

Finansal kriz nedeniyle büyük bir maliyet ve sıkıntının doğması sonucunda bunların etkilerinin finans kesimi ile beraber ekonominin diğer alanlarına sirayet ederek uzunca bir süreye yayılması, bankacılık ve finans sisteminin gelecekte karşılaşılabilecek krizlere karşı daha dirençli olması gerektiğini göstermiştir. Bu amaçla, özünde bankacılık sektörü olmak üzere finans sisteminin daha sağlıklı ve güçlü bir yapıya kavuşmasını sağlamak amacıyla bankalarda likidite, sermaye kalitesinin artırılması, ekonomik konjonktürün dikkate alınması ve sermaye yükümlülüğünün artırılması gibi önemli reformların yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, Basel III ile uluslararası bankacılık sistemine getirilmesi amaçlanan yenilikler ve öngörülen uygulama süreci, finans sisteminin ihtiyaçları bağlamında değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Basel III, Bankacılık Düzenlemeleri, Sermaye Yeterliliği.

JEL Sınıflandırması: G18, G28, G32.

The Scope And Implementation Process Of Basel III Criteria, One Of The Banking Regulations Improved During Global Financial Crisis

ABSTRACT

After the bankruptcy of Lehman Brothers in September 2008, the results of the efforts of G20 countries in order to reproduce global financial stability and to resolve imbalances in the system, known as Basel III has given to preparation of the new banking criteria.

Spreading the effects of the emergence of major cost and inconvenience as a result of financial crisis to the other areas of economy with the financial sector for a long time period has shown that banking and financial system must be more resilient to crises arise in the future. For this purpose, in order to provide healthier and stronger structure to financial system especially banking sector, the necessity of making important reforms such as liquidity, improving quality of capital, taking into account the economic cycle has emerged. In this study, innovations and intended application process that aimed with Basel III to international banking system will be evaluated in the context of the needs of the financial system.

Keywords: Basel III, Banking Regulations, Capital Adequacy.

Jel Classification: G18, G28, G32.

* Dr. İlhan Şahin, T. Vakıflar Bankası T.A.O, Müdür Yardımcısı, ilhan.sahin@vakifbank.com.tr

1. GİRİŞ

Küresel krizle beraber dünya genelinde bankacılık sektöründe yoğun şekilde yaşanan banka iflasları, denetim ve gözetim açısından Basel II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı'nın, çeşitli eksiklikler içerdiği noktasında sorgulanmasına neden olmuştur. Yaklaşık son yirmi yıldır finansal piyasaların düzenlenmesi konusunda liberalleşme süreci devam ederken, aynı zamanda aşırı kâr elde etme güdüsüyle finansal birimlerin risk iştahının arttığı gözlenmiştir. Birincil finansal enstrümanlar üzerinden türev finansal enstrümanların üretilmesi ve bunların finansal piyasalarda işlem görebilir nitelik kazanması, riskin ölçülememesine ve diğer piyasa ve sektörlerle yayılmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda, sistemde oluşacak aşırı risklerin ve dolayısıyla kırılmalıkların önlenmesi amacıyla düzenlenen Basel III kriterlerinde, ağırlıklı olarak finansal kuruluşların mali bünyelerinin sağlamlığını arttırıcı ve sağlıklı yapısını sürdürüp gözetim politikaların esas alınması hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, küresel finans sistemindeki istikrarsızlıklar karşısında bankacılık sektörünün dayanıklılığını arttırmak amacıyla uygulanması hedeflenen Basel III Düzenlemelerinin önerilmesinin amaçları ile kapsam ve uygulama sürecini incelemektir.

2. BASEL III KRİTERLERİNİN ÖNERİLMESİNİN NEDENLERİ VE AMAÇLARI

Son iki yılda küresel ekonomi 1929 yılında başlayan Büyük Buhran'dan sonraki en derin krizini yaşamıştır (TCMB, 2010a:1). Bankacılık ve finans sektörünün küreselleşmesi neticesinde, bu sektörlerin işleyişini sorunsuz hale getirmek ve denetimini sağlamak için uluslararası standartlara ve çoğu alanda uygulama birliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kriz sürecinde özellikle gelişmiş ülkelerde çok sayıda bankanın faaliyetinin sona ermesi, finansal sistemi tekrar çalışır hale getirmek ve dolayısıyla mevcut kuruluşların olağan faaliyetlerini sürdürmelerini sağlamak amacıyla yapılan sermaye destekleri ile kamunun aldığı diğer önlemler ciddi maliyetlere yol açmıştır. Bu durum, hem piyasa disiplininin bozulmasına neden olmuş hem de sistemin bütününe dikkate alan politikalara olan gereksinimi açıkça ortaya koymuştur (TCMB, 2010b:43). Ayrıca, dünyanın karşılaştığı en büyük finansal krizlerden birisi olan son yaşanan krize ilişkin gelişmeler dikkate alındığında, son derece detaylı ve karmaşık gözükten finansal düzenlemelerin yetersizliğine dair tartışmalar gündeme gelmiştir (Cangürel ve diğ., 2010:1). Söz konusu düzenlemelerin odağında ise Basel Kriterleri yer almaktadır.

Bu amaçla, ABD'de başlayan finansal krizin küresel ekonomiye verdiği hasarın tekrarlanmaması için bankacılık sektörünün daha sıkı gözetim ve denetime tabi tutulmasını sağlayacak yeni önlemlerin alınması gereği doğmuştur. Bunun sonucunda Basel Komite tarafından önerilen değişiklikler ve yeni kriterler, 27 ülkenin merkez bankaları ve bankacılık düzenleme kurumlarının uzun süren çalışmalarının ardından 12 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilen toplantıyla gözden geçirilmiş ve getirilen kriterler Basel III Düzenlemeleri adı altında toplanarak kamuoyuna açıklanmıştır (Caruana, 2010a:1).

Basel Komite tarafından, halen süregelen krizin ortaya çıkardığı eksiklik ve yetersizlikleri gidermek amacıyla yakın zamanda Basel III olarak yayımlanan söz konusu düzenleme değişiklikleriyle belirlenen amaçlar şu şekilde özetlenebilir (Cangürel ve diğ., 2010:1; BCBS, 2010a):

- Kaynağı ne olursa olsun finansal ve ekonomik şoklara karşı bankacılık sisteminin dayanıklılığının artırılması,
- Kurumsal yönetim ve risk yönetimi uygulamalarının geliştirilmesi,
- Bankaların şeffaflığının ve kamuya bilgi verme özelliklerinin artırılması,
- Mikro bazda yapılan düzenlemelerle bireysel olarak bankaların dayanıklılığının artırılması,
- Makro bazda düzenlemelerle finansal sistemin şoklara karşı direncinin artırılması.

Ayrıca, yukarıda yer verilen amaçların gerçekleştirilmesi için;

- Hâlihazırda kullanılan asgari sermayenin nicelik olarak artırılması, niteliğinde değişiklikler yapılması ve mevcut uygulamaya ilaveten risk bazlı olmayan, diğer bir ifadeyle muhasebesel bazlı bir asgari sermaye gerekliliği standardının getirilmesi,
- Tutulması gereken sermaye ihtiyacının ekonominin çevrim dönemlerine (döngüsellik karşıtı sermaye tamponu-countercyclical capital buffer) göre artırılabilmesi ya da azaltılabilmesi için düzenleme yapılması,
- Asgari likidite oranlarına yönelik düzenlemeler yapılması,
- Alım-satım hesaplarına (trading book) ilişkin sermaye yeterliliği hesaplamalarında değişiklik yapılması,
- Karşı taraf kredi riskinin (counterparty credit risk) hesaplanmasına ilişkin değişiklik yapılması

yönünde çalışmalar yapılmıştır. Bahsi geçen çalışmalar kısaca Basel III olarak isimlendirilmektedir. Esasında söz konusu revizyonlar etkileri itibarıyla ciddi finansal sonuçlara yol açsa da sermaye yeterliliği hesaplama felsefesinde önemli sapmalar meydana getirmemektedir. Başka bir deyişle; Basel III kriterlerinin, Basel II gibi sermaye gereksinimi hesaplama yöntemini tümünden değiştiren bir “devrim” olarak değil, ancak Basel II’nin özellikle son finansal krizde gözlemlenen eksikliklerini tamamlayan bir ek düzenlemeler seti niteliğinde olduğu söylenebilir (BCBS, 2010a; Cangürel ve diğ., 2010:1).

3. BASEL III KRİTERLERİNİN KAPSAMI

Basel III ile birlikte getirilen temel düzenlemelerin amacı, 2007 küresel finans krizinde bankaların sahip oldukları sorunlu varlıkların değer kaybı nedeniyle uğradıkları zararın yol açtığı sermaye kayıplarının tekrarlanmasını önlemek ve bankacılık sisteminde finansal istikrarı tehdit eden unsurların olumsuz etkisini azaltmak amacıyla sermaye rasyolarının

arttırılmasıdır. Basel III'ün getirdiği değişiklikler, sermaye ve likidite gereksinimlerinin yükseltilerek regülasyonların güçlendirilmesi olarak özetlenebilir. Son düzenlemelerin oluşum sürecinde sermayenin niceliği ve niteliğinin geliştirilmesi ile ekonomide yaşanan konjonktürel etkilerin giderilmesine ilişkin alınması gereken önlemler yoğun şekilde tartışılmıştır.

Sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemelerde, sermaye geleneksel olarak beklenmeyen kayıpların (unexpected losses) telafisini karşılayacak bir unsur olarak görülmekte ve ihtiyaç duyulan miktarın hesaplanması münferiden bankaların odaklandığı bir husus olarak kabul edilmektedir. Bununla beraber, Basel III ile birlikte bildik sermaye yeterliliği düzenlemelerinden farklı olarak, sistemik ve makroekonomik risklerin önlenmesi amacıyla sermaye koruma tamponlarına duyulan ihtiyaç yoğun şekilde vurgulanmış ve bu kapsamda yeni oranlar ihdas edilmiştir (Moreno, 2011:4).

Bu amaçla, uluslararası finansal sistemde yaşanan son krizdeki tecrübelerden yola çıkarak, Basel Komite, özellikle konjonktürel etkileri azaltacak genel stres koşullarına tedbir alınmasını teminen bir dizi yeni adım atmıştır. Bunlar; asgari sermaye yeterliliğinin konjonktürel etkilerini tayin etmek ve azaltmak, geleceğe yönelik doğabilecek risklere karşı sermaye ilavesini sağlamak ve asgari kaldıraç oranının tahsis edilmesi olarak belirlenmiştir (Caruana, 2010a:2-4).

Anılan kriterlerin can alıcı kısmını esasen sermayenin geleceğe dönük risklere karşılık güçlendirilmesine yönelik düzenlemeler oluşturmaktadır. Bunun temel nedeni ani ve yıkıcı etkileri olan finansal krizler olup, çözüm ise volatilité ile doğan riskin karşılığında sermaye tamponu ilavelerinin sağlanmasıyla sağlıklı bir finansal yapının teşkil edilmesi olarak belirlenmiştir. Nedenler arasında sayılabilecek unsurlardan bir diğeri de, halihazırda birçok gelişmekte olan ülkede Basel düzenlemelerinde % 8 olarak uygulanması öngörülen asgari sermaye yeterliliği oranının makroekonomik ve finansal volatilitenin yarattığı riskin önlenmesi ve daha da güçlendirilmesi amacıyla daha yüksek oranlarda belirleniyor olduğunun gözlemlenmesidir (Caruana, 2010b:1-3).

Bu durum birçok gelişmekte olan ülke düzenleyici otoritesinin Basel I'de neden sermaye yeterliliği oranını % 8'den fazla olarak düzenlediğini de açıklamaktadır. Örneğin, söz konusu oran Brezilya'da % 11, Güney Afrika'da % 9,5 olarak düzenlenmiş, Suudi Arabistan'da 2007 yılına kadar ortalama % 20 olan oran, 2009 yılında % 20 civarında gerçekleşmiş olup, Türkiye'de ise % 12 olarak uygulandığı görülmektedir. Yüksek sermaye yeterliliği oranları, gelişmekte olan ekonomilerde ekonomik ve finansal koşulların volatilitésinin doğruluğunu yansıtmaktadır. Belirtilen hususlar, sermayenin niceliği ve niteliğinin geliştirilmesi ile ilgili tartışmaların Basel III kriterleri altında gerekliliğini teyit etmektedir (Moreno, 2011:9).

Benzer şekilde, Avrupa Birliği'nde de dinamik bir oranın uygulanması düşüncesi hasıl olmuştur. Ortak kural getirmek istediği sermaye yeterlilik rasyolarında Birlik, krize göre oranlar belirleme eğilimindedir. Dinamik rasyo uygulaması denilen tedbirlere göre minimum

% 8 olan bankaların sermaye yeterlilik rasyolarının % 12, hatta daha da fazla olması söz konusudur. Birlik, rahat dönemlerinde bankalardan yüksek oranda sermaye yeterlilik rasyosu tutturmalarını şart koşarak yeni krizlerde büyük sıkıntı yaşanmasının önlenmesini talep ederken, krizlerin ağır dönemlerinde ise bankalardan daha düşük sermaye rasyolarını isteyebilecektir (Gülşen, 2010).

Görüldüğü üzere yeni kurallar setinde, mevcut özkaynak ve sermaye yeterliliği hesaplamasında önem arz eden sermayenin niteliğinin ve niceliğinin artırılmasına ilişkin standartlar ile dönemselliğe bağlı olarak kullanılacak ilave sermaye tamponu oluşturulması gibi başlıklar mevcuttur. Bahsi geçen değişikliklere ilave olarak daha önce Basel II uygulamalarının en büyük eksikliği olarak görülen likidite yeterlilik, risk bazlı olmayan kaldıraç oranları ve sistemik öneme sahip bankalar için alınması gereken tedbirler ile ilgili de yeni düzenlemeler yapılmıştır (Cangürel ve diğ., 2010).

3.1. Sermayeye İlişkin Oranlar

Sermayeye dair oranların daha iyi anlaşılması için özkaynak kalemleri aşağıda yer alan Tablo 1’de detaylı olarak belirtilmiştir.

Tablo 1: Özkaynak Kalemleri

Ana Sermaye-Total Capital	Üçüncü Kuşak Sermaye (Tier 3)
Çekirdek Ana Sermaye (Tier 1-Birinci Kuşak)	Kısa Vadeli Sermaye Benzeri Krediler
Ödenmiş Sermaye	Sermayeden İndirilen Değerler
Dağıtılmamış Karlar	Şerefiye
Yedek Akçeler	Maddi Olmayan Duran Varlıklar
Diğer	Ertelenmiş Vergi Aktifi
Melez Araçlar (Hem borç hem özkaynak özelliği taşıyan araçlar, örneğin imtiyazlı hisse senetleri vb.)	Peşin Ödenmiş Giderler
Katkı Sermaye (Tier 2-İkinci Kuşak)	
Sermaye Benzeri Krediler	Banka ve Finansal Kuruluşlara Yapılan Yatırımlar

Kaynak: BCBS (1988:3-8), BCBS (1996:7), BCBS (2004:12), Çalışır ve Şahin (2011:94)

Bu itibarla, Basel III ile birlikte sermaye tanımının değiştiği söylenebilir. Özellikle uluslararası faaliyet gösteren bankaların en çok itiraz ettikleri noktalardan biri, sermaye tanımında yapılan değişiklikler oluşturmaktadır. Yine kriz sürecinde, bankaların ana sermaye olarak adlandırılan Tier 1 ve katkı sermayenin de dahil edildiği Tier 2 rasyolarını otoritelere raporlarken değişik makyajlamalar ile yüksek gösterebildikleri gözlemlenmiştir (BCBS, 2010b; Cangürel, 2010).

Komite bu amaçla, kabaca, indirim kalemlerini arttırarak ve dolayısıyla tanımlarını da daraltarak, ana sermaye ve katkı sermayeyi daha gerçekçi ve kuvvetli hale getirirken, yine bu

kapsamda katkı sermayenin ana sermayenin % 100'ünü geçemeyeceği hükmü ile üçüncü kuşak sermayenin de dahil edildiği Tier 3¹ rasyosunu kaldırmıştır (Çalışır ve Şahin, 2011:95). Tahmin edileceği üzere, sermaye tanımının daraltılması ve arttırılmış indirim kalemleri nedeniyle, bankaların sermaye yeterliliği rasyolarının önemli bir oranda düşmesi söz konusudur (BCBS, 2010b; Cangürel, 2010).

Sermaye yeterliliğine ilişkin yapılan düzenlemelerde (BCBS, 2010b; Cangürel ve diğ., 2010; Çalışır ve Şahin, 2011:94-95):

- Tablo 2'de de görüldüğü üzere Basel II'de % 2 olan "minimum çekirdek ana sermaye rasyosu" Basel III ile % 4.5'e,
- Ana sermaye ve diğer sınırlandırıcı finansal araçları içeren "minumum ana sermaye rasyosu (Birinci Kuşak-Tier 1)" da % 4'ten % 6'ya çıkarılmıştır,
- Minimum ana sermaye Rasyosu % 6 olarak belirlenmiştir.
- Bunlara ilaveten, Basel II Uzlaşısı'nda yer almayan sermaye koruma tamponu (capital conservation buffer) ile,

Konjonktürel sermaye tamponu (countercyclical capital buffer) adlı yeni oranların uygulanması öngörülmüştür.

Tablo 2: Basel II Uzlaşısı ve Basel III Kriterlerinde Asgari Oranlar

ORANLAR		Basel II	Basel III	
		Asgari Oran %	Asgari Oran %	Koruyucu Tampon Dahil %
Sermaye Yeterlilik Rasyosu	$\frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Risk Ağırlıklı Aktifler}}$	8	8	10.5
Minimum Ana Sermaye Rasyosu	$\frac{\text{Ana Sermaye}}{\text{Risk Ağırlıklı Aktifler}}$	4	6	8.5
Çekirdek Ana Sermaye Rasyosu	$\frac{\text{Çekirdek Ana Sermaye}}{\text{Risk Ağırlıklı Aktifler}}$	2	4.5	7

Kaynak: Koğar (2010:11)

¹ Basel II Uzlaşısı'nda sermaye tabanına piyasa riskini karşılaması amacıyla ilave edilmiş sermaye bileşenidir. Denetim otoritesinin uygun bulması halinde beklenmedik kayıpları karşılama amacına yönelik olarak sermaye tabanına dahil edilebilen ve üçüncü kuşak sermaye olarak tanımlanan söz konusu bileşen, Basel II Uzlaşısında ikinci kuşak sermaye içinde yer alan sermaye benzeri kredilerden farklı özellikler taşıyan kısa vadeli sermaye benzeri kredilerden oluşmaktadır (Çalışır ve Şahin, 2011:95).

Basel III ile birlikte minimum çekirdek ana sermaye rasyosu (% 4,5) ve sermaye koruma tamponu (% 2,5) bir arada düşünüldüğünde bankaların, ellerinde tutması istenen sermayenin risk taşıyan varlıklara oranının % 7 olarak belirlendiği görülmektedir. Bu oranın % 4.5'in altına düşmesi halinde düzenleyici kuruluşlar tarafından finansal kuruluşa müdahale edilmesi gerektiği şeklinde bir düzenlemeye gidilmiştir (Çalışır ve Şahin, 2011:95).

3.1.1. Sermaye Koruma Tamponu

Basel III Düzenlemelerinde önceki Uzlaşya ilave olarak, bankacılık ve finans sisteminin daha stabil bir yapıya kavuşmasını sağlayıcı önlemler yoğun şekilde tartışılmış ve bir nevi otomatik stabilizatör işlevi görmesi tasarlanan sermaye ile bağlantılı yeni oranlar ihdas edilmiştir. Bu çerçevede, Basel III ile birlikte sermaye koruma tamponunun, çekirdek sermayeye, birinci kuşak sermayeye ve toplam sermayeye kademeli olarak eklenmesi kararlaştırılmıştır (BCBS, 2010c).

Bunlar arasında yer alan sermaye koruma tamponu adlı oran ile finansal ve ekonomik kriz dönemlerinde banka sermayelerinde meydana gelebilecek olan kayıplarının önlenmesi (loss absorbing) için bir tampon oluşturulması hedeflenmiştir (BCBS, 2010c).

Bankaların sermaye koruma tamponu için tuttuğu sermayenin, otorite tarafından belirlenen standart orandan (% 2,5) düşük olması halinde ise denetleyici otoriteler tarafından kâr dağıtımı, hisse geri alımları ve prim ödemeleri vb. ödemelerde bankanın sermaye yapısını koruyucu anlamda kısıtlayıcı tedbirler alınması öngörülmüştür (BCBS, 2010c; Çalışır ve Şahin, 2011:95).

3.1.2. Döngüsellik Karşıtı Sermaye Tamponu

Döngüselligi yeterince dikkate almamasıyla eleştirilen Basel II'nin bu yöndeki eksikliğini kapatmak amacıyla ülke şartlarına ve tercihlerine bağlı olarak, özellikle aşırı kredi genişlemesinin getirdiği risklere karşılık ekonomik verilerden gayrisafi yurtiçi hasılaya kredi miktarının oranının alındığı % 0 – 2,5 arasında değişen döngüsellik karşıtı sermaye tamponu adlı yeni bir oranın daha uygulanması kararlaştırılmıştır. Söz konusu tamponun çekirdek sermayeden ya da zararı tam karşılama kapasitesi olan diğer sermaye bileşenlerinden ayrılması gerekmekte olup, anılan oranın ekonominin büyüme hızına bağlı olarak artırılıp azaltılmasıyla hızlı kredi büyümesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir (BCBS:2010d; Cangürel ve diğ., 2010).

3.2. Kaldıraç Oranı

Demirgüç-Kunt ve diğ. (2010) tarafından finansal krizin banka sermayesi üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla yapılan çalışmalarında, risk odaklı sermaye ölçümü yerine kaldıraç oranının kullanılması durumunda hisse senedi fiyatlarındaki hareketlerin daha iyi açıklanabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşanan küresel kriz, ülkelerin bankacılık sistemlerinde yüksek düzeyde bilanço içi ve dışı borçluluk oluştuğunu ortaya koymanın yanısıra bankaların yüksek risk ağırlıklı sermaye yeterlilik oranları ile çalışmalarının, sürdürülebilir bir mali yapıya sahip olduklarına dair yeterli bir gösterge olmayabileceğini göstermiştir. Bundan dolayı, Basel III kriterlerinde risk bazlı olmayan bir kaldıraç oranı düzenlemesine yer verilmiştir. Basel III kuralları çerçevesinde hesaplanacak olan kaldıraç oranı ile bankacılık sektöründe oluşan kaldıraçların dünya genelinde ilk kez sınırlandırılması ve daha sonra kaldıraç seviyesinde yaşanabilecek ani düşüşlerin sektörde oluşturacağı risklerin azaltılması ile bir kalkan oluşturulması hedeflenmiştir. Söz konusu düzenleme ile hem risk bazlı sermaye yeterlilik yaklaşımının desteklenmesi hem de bankaların borçluluklarına bir sınır getirilmesi amaçlanmıştır (Dünya, 2010).

Belirli dönüşüm oranlarıyla tasarlanmış bilanço dışı kalemler ve aktifler toplamı ile ana sermaye arasında ilişki kuran risk bazlı olmayan kaldıraç oranının asgari % 3 olması kararlaştırılmıştır (BCBS, 2010b; Cangürel ve diğ., 2010). Ayrıca, kaldıraç oranına ilişkin olarak; Komite geçiş dönemini, oranın uygulanması ile ilgili önerilen yapının bir kredi çevrim döneminin tamamını ve tüm farklı iş model türlerini içerip içermediğini değerlendirmek üzere kullanacaktır. Paralel uygulama dönemi sonuçlarına göre, gerekli gözden geçirme ve kalibrasyon sonrası olası değişiklikler, Birinci Yapısal Bloğa dahil edilmek ve 1 Ocak 2018'den itibaren geçerli olmak üzere, 2017'nin ilk yarısında gerçekleştirilecektir (BDDK, 2011)

3.3. Likiditeye İlişkin Oranlar

Yeni Basel Düzenlemelerinde iki adet küresel likidite oranı geliştirilmiştir. Likiditeye ilişkin oranların tahsis edilmesi ile amaçlanan, kısa vadeli ama sert şoklarda bankaların yeterli likiditeye veya nakit benzeri varlıklara sahip olmasını sağlamak ve bunun yanında piyasalarda orta ve uzun vadeli şoklarda bankaları korumak ve likidite riski gözetiminin küresel boyutta uyumu ve sağlamlığının güçlendirilmesidir (BCBS, 2010e; Dünya, 2010).

Likidite karşılama oranına (liquidity coverage ratio) göre bankalar, belirlenen bir likidite stresi senaryosu dahilinde, 30 günlük bir dönemde ortaya çıkabilecek likidite ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde, likiditesi yüksek serbest varlık bulundurmaya zorundadır. Bu orana göre likit varlıkların 30 gün içinde gerçekleşecek net nakit çıkışlarına oranının % 100 ve üzeri olması gerekmektedir. Rasyonun payı likit varlık olarak tanımlanan varlıkların değerine belirli iskontolar uygulanması sonucu elde edilmektedir. Likit varlıklar nakit, merkez bankasından alacaklar, devlet borçlanma senetleri ile devlet garantisine haiz menkul değerler, yüksek kalitede reel sektör tahvil ve bonoları ile varlığa dayalı menkul kıymetlerden oluşmaktadır. Rasyonun paydasında ise bilanço içi ve bilanço dışı işlemlerden kaynaklanan ve 30 gün içinde gerçekleşmesi beklenen nakit girişlerine dikkate alınma oranları, bilanço içi ve bilanço dışı işlemlerden kaynaklanan ve 30 gün içinde gerçekleşmesi beklenen nakit çıkışlarına ise çekiliş oranları uygulanmaktadır. Nakit çıkışlarının söz konusu oranlarla

çarpılması sonucu elde edilen tutardan nakit girişlerinin oranlarla çarpılması sonucu elde edilen tutar düşülerek net nakit çıkışlarına ulaşılmaktadır (BCBS, 2010e; TCMB, 2010b:59).

Likidite karşılama oranının yanısıra, bu oranı desteklemek, yapısal likidite uyumsuzluklarını sınırlandırmak ve çekirdek fonlamayı belirli bir düzeyin üzerinde tutmak amacıyla net istikrarlı fonlama oranı (net stable funding ratio) adı altında ikinci bir oran oluşturulmuştur. Bu orana göre bir bankanın mevcut istikrarlı fonlama tutarının ihtiyaç duyulan istikrarlı fonlama tutarına oranı % 100'den büyük olmalıdır. Mevcut istikrarlı fonlama tutarı sermaye, etkin vadesi 1 yıldan fazla olan yükümlülükler ve vadesiz mevduatlar ile vadesine bir yıldan az kalan perakende mevduatlar ve vadesine bir yıldan az kalan toptan fonların belirli bir oranının toplamından oluşmaktadır. İhtiyaç duyulan istikrarlı fonlama tutarı ise likide edilebilme kapasitelerine göre, varlıkların en likitten en az likide göre sınıflandırılarak belirli dikkate alınma oranlarına tabi tutulmaları sonucu elde edilmektedir. Örneğin, devlet borçlanma senetlerine % 5 dikkate alınma oranı uygulanırken, maddi duran varlıklara % 100 dikkate alınma oranı uygulanmaktadır. İhtiyaç duyulan istikrarlı fonlama tutarının elde edilmesinde bilanço dışı işlemlerden kaynaklanacak istikrarlı fonlama tutarı ihtiyacı da toplama dahil edilmektedir (BCBS, 2010e; TCMB, 2010b:59-60).

3.4. Sistemik Öneme Sahip Finansal Kuruluşlar ile İlgili Düzenlemeler

Demirgüç-Kunt ve diğ. (2010) tarafından finansal krizin banka sermayesi üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla yapılan çalışmalarında, kriz zamanlarında özellikle sistemik öneme sahip büyük bankalar için tutulan yüksek sermaye miktarının, banka hisselerindeki değer kaybını önlediği sonucuna ulaşmışlardır.

Son küresel krizle tecrübe edildiği üzere, sistemik öneme sahip finansal kuruluşların (SÖFİK) sorun yaşamaları durumunda söz konusu kuruluşların kurtarılmaları kamu kaynakları üzerinde ciddi maliyetler yaratmaktadır. SÖFİK'ler, normal zamanlarda, büyük olmalarının sağladığı avantajla daha düşük maliyetle borçlanabilmekte, yüksek kaldıraçla çalışabilmekte ve kâr amacıyla daha riskli faaliyetlere yönelebilmektedirler. Ayrıca, “batmak için çok büyük” (too big to fail) oldukları yönündeki piyasa algılaması ve kriz döneminde verilen destekler de bu kuruluşlara ilişkin olarak suistimal riski sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle, 28 Eylül 2009 tarihinde düzenlenen Pittsburg zirvesinde G-20 Liderleri, Finansal İstikrar Kurulu'nu (FSB-Financial Stability Board) 2010 yılı Ekim ayna kadar SÖFİK'lere ilişkin riskleri değerlendirecek çalışmalar yapmak ve önlemler ortaya koymakla görevlendirmiştir (TCMB, 2010b).

SÖFİK'lerden kaynaklanan risklerin sınırlandırılması konusu FSB Düzenleme ve Denetime İlişkin İşbirliği Daimi Komitesi (SRC)'nin yanı sıra Basel Komite ve IMF olmak üzere iki ayrı platformda daha ele alınmaktadır. FSB, bu kuruluşlardan kaynaklanacak suistimal riskini ele alarak uluslararası politika reformları geliştirmekte, BCBS ise

bünyesindeki bir alt çalışma grubu vasıtasıyla SÖFİK'ler için ayrıştırıcı kıstaslar belirlenmesi ve bunlara ilişkin sermaye, likidite ve benzeri düzenleyici tedbir önerileri üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir. Söz konusu çalışmaların üç temel amacı bulunmaktadır, bunlar (TCMB, 2010b):

i) Düzenleme çerçevesinin güçlendirilmesi suretiyle SÖFİK'lerin batma olasılıklarının ve batma durumunda yaratacakları etkilerin azaltılması,

ii) Kriz döneminde sınır ötesi faaliyet gösteren SÖFİK'lerin çözümlenebilme kapasitesi: Sorunlu bir kuruluşun sistematik olarak çözümlenebilme kapasitesini artıracak politikalar geliştirmek ve krize önceden hazırlıklılık, acil durum planlaması ve ilgili otoriteler arası işbirliği ve bilgi paylaşımı, büyük finansal kuruluşların mevcut ulusal mevzuatlar çerçevesinde nasıl çözümlenebileceği ve farklı ulusal mevzuatların birbirleriyle etkileşimi konularında uluslararası platformda çalışmalar yürütülmektedir.

iii) Temel finansal altyapıları ve piyasaları güçlendirmek suretiyle bulaşma riskinin azaltılması, olarak sıralanabilir.

G-20 Liderleri 12 Kasım 2010 tarihinde düzenlenen Seul Zirvesinde, FSB'nin sunduğu sistemik öneme sahip finansal kuruluşların (SIFIs) getirdiği ahlaki tehlikeyi azaltma amaçlı politika çerçevesi kabul edilmiş olup, geri kalan çalışmaların liderler tarafından onaylanan iş süreçleri ve zaman çizelgeleri ile uyumlu olarak 2011 ve 2012 yıllarında tamamlanması talep edilmiştir (FSB, 2011:2).

Basel Komite yayımladığı "The Basel Committee's Response to The Financial Crisis: Report to G20" adlı dökümanla, FSB tarafından global sistemik bankacılık kuruluşlarının risklerini ele alma konusundaki girişimlerine bu risklerin tanımlanması ve kayıp karşılayıcı kapasitelerinin artırılması yönündeki çalışmalarıyla katkıda bulunmakta olduğunu duyurmuştur (BCBS, 2010f).

4. BASEL III DÜZENLEMELERİNE GEÇİŞ AŞAMALARI

Basel Komite, yukarıda bahsi geçen hususları dikkate alarak sermaye ve likiditeye ilişkin yeni standartların uygulanmasına ilişkin takvimi açıklamıştır. Söz konusu takvime göre yeni standartların Ocak/2013 dönemi itibarıyla aşamalı olarak uygulamaya başlanması ve Ocak/2019 itibarıyla tamamen uygulanması hedeflenmiştir.

Temmuz/2010 döneminde yapılan Basel Komitesi toplantısına göre 2012 yılında yürürlüğe girmesi beklenen Basel III Düzenlemelerinin, 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren uygulamaya konacak olması ve toplam dokuz yıllık bir süreç içinde tüm geçiş aşamalarının tamamlanarak 2019 yılı itibarıyla nihai şekliyle uygulanması öngörülmektedir. Aşağıda yer alan Tablo 3'den görüleceği üzere Ocak/2013 tarihinde başlayacak uyum sürecinde minimum ana sermaye ve çekirdek ana sermaye rasyolarının 2015 yılına kadar hedeflenen seviyelere (% 4,5 ve % 6) çekilmesi öngörülmekte, diğer kriterlerin ise Ocak 2019 itibarıyla yerine getirilmiş olması gerekmektedir. Uyum sürecinin yıllar itibarıyla uzun bir döneme yayılmış

olması, Basel III Kriterlerinin sermaye artırımını gerektirecek olmasına rağmen finansal piyasalarda genel olarak olumlu karşılanmasına neden olduğu söylenebilir. Böylece bankaların kârlarını bünyelerinde tutarak, yeterli sermayeyi tedarik etmelerini sağlayıcı süre tanınmıştır (Hannoun, 2010).

Basel III'e geçiş takvimi Tablo 3'ten de görüleceği üzere aşağıda yer aldığı şekliyle planlanmıştır (BCBS, 2010b:3-4; BCBS, 2010c; BCBS, 2010d; BCBS, 2010e; Hannoun, 2010):

- Basel III Düzenlemelerinin 1 Ocak 2013 tarihinde uygulanmaya başlaması öngörülmüştür. Bu nedenle, bu tarihe kadar üye ülkelerin yeni kuralları ulusal yasalarına uyumlaştırmış ve gerekli düzenlemeleri yapmış olmaları ve aynı tarihte, bankaların risk ağırlıklı varlıklara (RAV) oranı açısından minimum seviyeleri karşılıyor olmaları gerekmektedir. Bu oranlar;

Çekirdek Ana Sermaye/ RAV = % 3,5

Ana Sermaye(Birinci Kuşak-Tier 1)/RAV = % 4,5

Toplam Sermaye/RAV = % 8,0

- Minimum ana sermaye ve çekirdek ana sermaye oranı 1 Ocak 2013 ve 1 Ocak 2015 tarihleri arasında tamamlanacaktır. Minimum ana sermaye rasyosu 1 Ocak 2013 itibarıyla % 2'den % 3,5'e, 1 Ocak 2014'te % 4'e, 1 Ocak 2015'te % 4,5'e yükseltilmiş olacak; birincil sermaye rasyosu da 1 Ocak 2013'te % 4'ten % 4,5'e, 1 Ocak 2014'te % 5,5'e ve 1 Ocak 2015'te % 6'ya yükseltilmiş olması sağlanacaktır. Toplam sermaye rasyosu ise % 8'de kalacak ve herhangi bir değişiklik yapılmayacaktır. % 8'lik toplam sermaye rasyosu ve birincil sermaye rasyosu arasındaki fark ise ikincil sermaye rasyosu tarafından karşılanacaktır.

- Finansal kuruluşlarda toplamda % 15'in üzerinde olan yatırımlar, ipotek hizmet hakları (mortgage servicing rights) ve zamanlama farklarından dolayı ertelenen vergileri içeren tasfiyelerin ise 1 Ocak 2018 tarihi itibarıyla ana sermayeden tamamen düşülmesi gerekmektedir. Söz konusu düzenleyici tasfiyelerin, % 20'si 1 Ocak 2014'te, % 40'ı 1 Ocak 2015'te, % 60'ı 1 Ocak 2016'da, % 80'i 1 Ocak 2017'de ve % 100'ü 1 Ocak 2018'de tamamlanmış olması hedeflenmektedir. Ancak bu süreçte ana sermayeden düşürülmeyen kısımların mevcut ulusal anlaşmalara konu olmaya devam etmesi söz konusudur.

Tablo 3. Basel III Kriterlerinde Yer Alan Regülasyonlara İlişkin Oranlar ve Geçiş Süreci (%)

Geçiş sürecini ifade eder.
Tüm tarihler 1 Ocak itibariyledir.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	1 Ocak 2019	
Kaldıraç Rasyosu		Denetleyici Gözetim	Eş zamanlı çalışma Ocak 2013-1 Ocak 2017 Bilgilendirme 1 Ocak 2015 tarihi itibariyle başlayacak				1	Nihai Uyum	1. Yapısal Bloğa Geçiş	
Minimum Çekirdek Ana Sermaye Rasyosu			3.5	4	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5	
Sermaye Koruma Tamponu						0.625	1.25	1.875	2.5	
Minimum Çekirdek Ana Sermaye+Sermaye Koruma Tamponu			3.5	4	4.5	5.125	5.75	6.375	7	
Ana Sermaye Rasyosu'ndan Yapılacak Kesintilerin Aşamaları				20	40	60	80	100	100	
Minimum Ana Sermaye (Birinci Kuşak-Tier 1) Rasyosu			4.5	5.5	6	6	6	6	6	
Minimum Toplam Sermaye			8	8	8	8	8	8	8	
Minimum Toplam Sermaye+Sermaye Koruma Tamponu			8	8	8	8.625	9.25	9.875	10.5	
			2013'ten başlayarak 10 yıllık süreçte tamamlanacak.							
Çekirdek Olmayan (non-core) Birincil veya İkincil Sermaye Olarak Nitelenemeyen Sermaye Araçları			90	80	70	60	50	40	30	
Likidite Teminat Rasyosu	Gözetleme Dönemi				Asgari Standardın İlanı					
Net Durağan Finansman Rasyosu		Gözetleme Dönemi						Asgari Standardın İlanı		

Kaynak: BCBS (2010b, s.7)

- Sermaye koruma tamponunun uygulama aşamalarının ise 1 Ocak 2016'dan itibaren kademeli olarak arttırılarak 2019 yılında % 2,5 olarak nihai şeklini alması planlanmaktadır. Buna göre, söz konusu oranın 1 Ocak 2016'da % 0,625 oranı ile uygulanmaya başlanması ve her yıl % 0,625 oranında arttırılarak 1 Ocak 2019 tarihinde % 2,5 oranıyla tamamıyla uygulanması öngörülmüştür. Bu durumda, aşırı kredi büyümesi yaşayan ülkeler, sermaye koruma tamponunun ve konjonktürel tamponun aşamalarını hızlandırmak zorunda kalacaklardır. Ülke yetkililerinin geçiş süreçlerini kısaltmak konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır.

- Bu süreçte minimum rasyo gerekliliklerini karşılayan ancak % 7'lik ana sermaye rasyosu hedefinin altında kalan bankaların, sermaye koruma tamponunu karşılayabilmek için kazanç tutma politikaları uygulamak zorunda olması kararlaştırılmıştır.

- Bankalara yapılan mevcut devlet yardımlarının ise 1 Ocak 2018'e kadar devam etmesi öngörülmüştür. 1 Ocak 2013'ten başlayarak 10 yıllık bir süreçte ise birincil veya ikincil ana sermaye olarak nitelenemeyen sermaye araçları ise kullanımdan kaldırılacaktır. Bu araçların oranı 1 Ocak 2013'te % 90 tavan seviyesinden her yıl % 10 oranında azaltılacaktır. Bunlara ek olarak itfa edilen teşvik araçları uygulamada olacakları son tarihe kadar aşamalı bir şekilde kullanımdan kaldırılacaktır.

- Minimum ana sermaye rasyosuna dahil olmak için gerekli kriterleri taşımayan sermaye araçlarının, 1 Ocak 2013 tarihine kadar bu sermaye rasyosundan çıkarılması kararlaştırılmıştır. Ancak, aşağıdaki üç kriteri taşıyan sermaye araçları 5. maddede belirtildiği şekilde işlem görecektir. Bunlar:

- 1) Herhangi bir ortaklığa dahil olmayan anonim şirketler tarafından ihraç edilen,
- 2) Geçerli muhasebe standartlarınca sermaye olarak işlem gören, ve
- 3) Ülkenin mevcut bankalar kanununca birincil sermayenin bir unsuru olarak tanımlanan sermaye araçları, olarak belirlenmiştir.

- Kaldıraç oranlarının uygulama aşamaları ise şu şekilde olacaktır: Denetleyici gözetim 1 Ocak 2011'de başlayacak, 1 Ocak 2013-1 Ocak 2017 tarihleri arasında eş zamanlı çalışma yürütülecek ve kaldıraç oranına ilişkin bilgilendirme çalışmaları 1 Ocak 2015'te başlayacaktır. Eşanlı çalışma döneminden elde edilen sonuçlara göre, 2017 yılının ilk yarısında 1 Ocak 2018 tarihinde "Birinci Yapısal Blok"a geçebilmek amacıyla nihai düzeltmeler yapılacaktır.

- Likidite karşılama oranı ve net istikrarlı fonlama oranlarına ilişkin uygulama takvimi için 1 Ocak 2012'den itibaren bilgi amaçlı raporlamaların başlamasına, oranlara uyumun bir zorunluluk olarak Likidite karşılama oranı için 1 Ocak 2015 ve net istikrarlı fonlama oranı için 1 Ocak 2018 itibarıyla uygulanmasına karar verilmiştir.

5. BASEL III DÜZENLEMELERİNE GEÇİŞ SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bankaların, yeni sermaye ve likidite standartlarına ilişkin yaptıkları değerlendirmelerde gündeme en çok düzenlemelerin aşamalı bir şekilde ne kadar sürede uygulanacağı hususu gelmiştir. Eğer uygulama süresi kısa olursa, bankalar sermaye oranlarını tutturabilmek için varlık kompozisyonlarında değişiklik yapmak durumunda kalacak ve kredi arzını azaltma yoluna gidebileceklerdir. Daha uzun bir geçiş süreci ise uygulamanın birden doğacak etkilerini azaltabilecektir. Böylece, bankalar kazançlarını bünyelerinde tutarak, hisse senedi çıkartarak ya da pasiflerinin kompozisyonunu değiştirmek suretiyle sermaye ihtiyaçlarını karşılayabileceklerdir. Geçiş sürecinin uzun ya da kısa olduğuna bakılmaksızın her halükârda, kararlı adımlarla düzenlemelerin uygulanması bankaların sermaye ve likidite yapılarını güçlendirecek ve uzun vadeli istikrar açısından güven sağlayacaktır. Tanınan geçiş süreci borçlanma koşullarında ve genel olarak bankacılık faaliyetlerinde herhangi bir aksi tesirin oluşmasına zemin hazırlamayacak şekilde ayarlanmıştır (MAG, 2010:1).

Basel Komitesi Başkanı Nout Wellink (2011:5-6) Basel III Standartlarına ilişkin düzenlemelerin popüler kararlar ve eylemler niteliğinde olmadığından, uygulanmasında zorluklar çekilebileceğine vurgu yapmıştır. Bu nedenle kararlı adımlarla ve gerek ulusal bazda ekonomik birimler gerekse uluslararası alanda denetleyici ve düzenleyici otoriteler arasında işbirliği çerçevesinde uygulanması gerektiğine işaret etmektedir.

Bununla birlikte, Basel III Düzenlemelerinin, sermaye maliyetinin yanısıra, bilanço dışı kalemlerin risk ağırlığının artırılması nedeniyle geleneksel ticaretin finansman maliyetini de yükseltmesi söz konusu olup, bu nedenle (TBB, 2010:30);

- Ülke koşulları gözetilerek mukayeseli üstünlük korunacak şekilde uygulanmalı,
- Sermaye tedariki nedeniyle belirli bir süre büyümeyi sınırlandırabileceği dikkate alınmalı,
- Yeni düzenlemeleri uygulamayı öngören ülkelerin gözetleyici ve denetleyici otoriteleri bankacılık ve genel ekonomi açısından kapsamlı şekilde etki analizlerini yapmalıdır.

Ayrıca, söz konusu kurallar setinin küresel düzeyde başarı ile uygulanabilmesi için, dünyadaki tüm düzenleyici ve denetleyici otoritelerin ciddi bir şekilde koordinasyon içinde bulunmaları gerekmektedir (Sevinç ve Güngör, 2010).

6. SONUÇ

Basel III Düzenlemeleri kapsamında finansal krizlerin önüne geçmek ve bankacılık sektörünün mali yapısını güçlendirerek dayanıklılığını arttırmak amacıyla genel olarak; sermayenin kalitesi, tutarlılığı ve şeffaflığını arttırıcı değişiklikler, sermaye tamponları, küresel likidite standartları ve kaldıraç oranı gibi yeni oranların konulması ile sistemik öneme sahip kuruluşlar için alınması gereken tedbirler ile ilgili yeni düzenlemelerin yapılması ve

uygulanması öngörülmüştür. Söz konusu önlemlerin bankaların özellikle son finansal krizde gözlemlenen aşırı risk alma güdülerini sınırlayıcı nitelik taşıdığı görülmektedir.

Basel III Düzenlemeleri ile getirilen en önemli değişiklik, finansal krizlerin önüne geçilmesini sağlamak üzere “döngüsellik karşıtı sermaye tamponu” ve “sermaye koruma tamponu” uygulamalarının hayata geçirilmesidir. Bu yönüyle bakıldığında Basel III'ün ilave sermaye ihtiyacı doğurmasına bağlı olarak belirli bir dönem itibarıyla bankaların öz kaynak kârlılıklarını olumsuz etkileyeceği düşünülse de, orta vadede finansal sistemin daha da güçlenmesine bağlı olarak ekonomik büyümeye olumlu katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca daha güçlü sermaye yapısına sahip bir bankacılık sisteminin makro ekonomik dengelerin oluşmasında daha etkin rol oynayacağı açıktır.

KAYNAKLAR

- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (1988), Internatioanal Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts, July, BIS , Basel.
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (1996), Amendment to the Capital Accord to Incorporate Market Risks, January, BIS, Basel.
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (2004), International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts, June, BIS, Basel.
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision (2010a), “International Regulatory Framework For Banks (Basel III)”, Press Announcement, <http://www.bis.org/bcbs/base13.htm>, (30.12.2010).
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (2010b), “Press Release (Group of Governors and Heads of Supervision Announces Higher Global Minumum Capital Standarts”, 12 September, Basel.
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (2010c), Calibrating Regulatory Minimum Capital Requirements and Capital Buffers: A Topdown Approach, October, Basel .
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (2010d), Guidance for National Authorities Operating The Countercyclical Capital Buffer, December, Basel.
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (2010e), Basel III: International Framework for Liquidity risk Management, Standarts and Monitoring, December, Basel.
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (2010f), The Basel Committee’s Response to the Financial Crisis: Report to the G20, 19 October, Basel.
- BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) (2011), Risk Bülteni, Risk Yönetimi Dairesi, Ocak, Ankara.

- Cangürel, Ozan- Güngör, Serkan- Sevinç, Veli Ulvi- Kayci, İskender- Atalay, Sadık (2010), Sorularla Basel III, Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu, Ankara.
- Cangürel, Ozan (2010), “Kriz, Basel III ve BDDK”, 3 Haziran, Dünya.
- Caruana, Jaime (2010a), “Basel III: towards a safer financial system”. Speech at the 3rd Santander International Banking Conference, Madrid, 15 September 2010. Available at <http://www.bis.org/speeches/sp100921.htm>, (15.12.2010).
- Caruana, Jaime (2010b), “Macroprudential Policy: Could It Have Been Different This Time?”, Speech at the People's Bank of China seminar on macroprudential policy, in cooperation with the International Monetary Fund, Shanghai, 18 October 2010, <http://www.bis.org/speeches/sp101019.htm>, (16.12.2010).
- Çalışır, Mustafa- Şahin, İlhan (2011), “Finansal Kriz Sürecinde Basel II Uzlaşısı'nın Değerlendirilmesi ve Geliştirilen Basel III Kriterleri ile Karşılaştırılması”, Finans Politik&Ekonomik Yorumlar, Cilt:48, Sayı:54, Neşa Ofset, İzmir.
- Demirgüç-Kunt, Aslı- Detragiache, Enrica- Merrouche, Ouarda (2010), “Bank Capital: Lessons from the Financial Crisis”, Aralık.
- Dünya (2010), “Bankalara Mali Şoklara Karşı Basel III Kalkanı”, 14 Eylül, http://www.dunya.com/bankalara-mali-soklara-karsi-basel-iii-kalkani_100135haber.html#, (10.01.2011).
- FSB (Financial Stability Board) (2011), “Progress In Implementation of The G20 Recommendations for Strengthening Financial Stability”, Report of the Financial Stability Board to G20 Finance Ministers and Central Bank Governors, 10 April, <http://www.financialstabilityboard.org/publications>, (17 Nisan 2011).
- Hannoun, Herve (2010) , “The Basel III Capital Framework: A Decisive Breakthrough” BoJ-BIS High Level Seminar on Financial Regulatory Reform: Implications for Asia and the Pacific Hong Kong SAR, 22 November .
- Gülşen, Mustafa (2010), “Basel III Geliyor”, <http://www.mustafagulsen.com/> , (15.01.2011).
- Koğar, Çiğdem (2010), Küresel Finansal Sistemin Reformuna Yönelik Çalışmalar, 4 Ekim, Türkiye Bankalar Birliği'nde Yapılan Sunum, İstanbul.
- MAG (Macroeconomic Assessment Group) (2010), Assessing The Macroeconomic Impact of The Transition to Stronger Capital and Liquidity Requirements, İnterim Report, August, Basel.
- Moreno, Ramon (2011), Policymaking From A Macroprudential Perspective In Emerging Market Economies”, Monetary and Economic Department, Working Paper, January, Basel.
- Sevinç, Veli Ulvi- Güngör, Serkan (2010), “Basel III Neler Getiriyor?” Active, Bankacılık ve Finans Dergisi, Yıl:12, Sayı:68, Kasım-Aralık, Alkım Ltd., İstanbul.

TBB (Türkiye Bankalar Birliği) (2010), TBB Yönetim Kurulu-Basın Temsilcileri Toplantısı, Kasım, İstanbul.

TCMB (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası) (2010a), Para Politikası Çıkış Stratejisi, 14 Nisan, Ankara.

TCMB (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası) (2010b), Finansal İstikrar Raporu, Aralık, Ankara.

Wellink, Nout (2011), “Basel III: A Roadmap to Better Banking Regulation and Supervision”, Speech on FSI Meeting On The New Framework to Strengthen Financial Stability and Regulatory Priorities, 24 May, Russia, www.bis.org, (24.05.2011)

